

Pričetek zgodovinskega dogajanja, ki ga bomo obravnavali v naslednjih urah časovno sovpada z vzroki, ki so pripeljali do zemljepisnih odkritij. Na časovnem traku ga lahko umestimo na **prehod** iz **srednjega v novi vek.**

Značilnosti HUMANIZMA in RENESANSE

Latinska beseda HUMANUS = človeški ali človekoljub

HOMO = človek

HUMANIZEM je kulturno idejno gibanje, ki v ospredje zanimanja in proučevanja postavlja človeka (HOMO) in ne Boga in onostranstvo, kakor je bilo to značilno za srednjeveško katoliško družbo Evrope.

Izobraženci so se pod vplivom **ANTIČNIH DEL** pričeli zanimati za človeka in njegovo življenje na tem svetu, kar je povečalo potrebo po **razvoju šolstva** in pospešilo **razvoj modernih znanosti**.

Velika antična misleca Aristotel in Platon

RENESANSA je kulturno gibanje, ki se je razvilo pod vplivom idej **HUMANIZMA**. Razvile so se različne umetnostne smeri od kiparstva, slikarstva, glasbe, književnosti in arhitekture.

Antična kultura je postala vzor in vir navdiha za arhitekta, kiparje, slikarje, filozofe, književnike in glasbenike.

Zanimanje za antiko je postalo "evropska moda", sleherni umetnik, ki je hotel kaj doseči v svojem poklicu, je romal v Rim, da se naužije lepote antične umetnosti ...

RENESANSA = PONOVO ROJSTVO

Apeninski polotok, zibelka humanizma in renesančne umetnosti

Natančen začetek obdobja ni mogoče določiti, saj se je obdobje v različnih delih Evrope zelo različno razvijalo. Gibanje se je v 14. stoletju najprej pojavilo v FIRENCAH, od koder se je postopoma razširilo preko italijanskega ozemlja, v 15. in 16. stoletju pa je zajelo tudi ostale predele Evrope.

Apeninski polotok je v 15. stoletju razdeljen na več držav

ZAKAJ SE HUMANIZEM IN RENESANA ZAČNETA NA ITALIJANSKIH TLEH?

V srednjem veku ni bilo skupne države Italije, ampak veliko število mestnih držav, po antičnem vzoru, ki so imele različne oblike vladavine, pogosto so se zapletale v medsebojne spopade ali pa bile žrtev mogočnejših zavojevalcev (npr. nemških cesarjev). Vsem pa je bila skupna podjetnost, dober občutek za posel ter njihov geografski položaj. Bile so v samem središču Sredozemlja, ki je bilo, po križarskih vojnah in pred odkritjem Amerike, center vse evropske trgovine – notranje in zunanje.

Iz Bližnjega vzhoda in Sev. Afrike so preko Arabcev prihajale v italijanska mesta številne luksuzne dobrine, ki jih je vse bolj razvajeno evropsko plemstvo želelo zase.

Po najhujši epidemiji kuge, ki je v pičlih treh letih sredi 14. stoletja pomorila kar tretjino evropskega prebivalstva, so si najprej opomogli v Italiji – od tam se je namreč razširila. Naenkrat je bilo za vse dovolj obdelovalne zemlje, hrane, delovnih mest... Severnoitalijanske države so neznansko obogatele. Meščanstvo, družbeni sloj, ki je živel od obrti in trgovine, je postal zelo močan, bogat in pomemben.

Ker so si svoje bogastvo pridobili z lastnim delom, se je spremenila tudi njihova miselnost. Vse bolj pomemben je postajal posameznik, človek, oseba ter njegovo dobro in njegov osebni razvoj. Zelo je zrasel ugled izobrazbe, saj je le-ta osnovno orodje za človekovo izpopolnjevanje. Pa tudi praktična je bila: rojeval se je kapitalizem, ki je potreboval izobraženo delovno silo, če drugega ne, vsaj večjo branja, pisanja in računanja —kar ve vsak trgovec, in Italija je živela od trgovine.

K poglobitvi in širitvi novega pogleda na svet je ogromno pripomogla tudi antika, obdobje, ko je cvetela svobodomiselnost, organizirana in individualna izobrazba ter znanstveno mišljenje, preden je ob začetku srednjega veka s tem opravila Cerkev, ki je bila tesno povezana s strogim fevdalizmom, ko je bil posameznik le orodje v rokah mogočne manjšine in popolnoma podvržen dogmi.

In ravno severna Italija je bila idealna za ponovno obuditev antike: tukaj je bilo središče rimskega imperija in nekateri antični objekti, spomeniki... niso nikoli izginili; bil je to tudi čas turškega osvajanja Balkana, ko so iz Bizantinskega cesarstva, zadnjega ostanka velike rimske države, množično bežali filozofi, učenjaki, umetniki; italijanska pristanišča so redno prihajala v stik z arabsko kulturo, ki je ohranila številne antične spise, ki niso preživele v Evropi, in jih tako na nek način vrnila tja, od koder so izhajali. Čas in kraj sta bila prava: rodil se je HUMANIZEM.

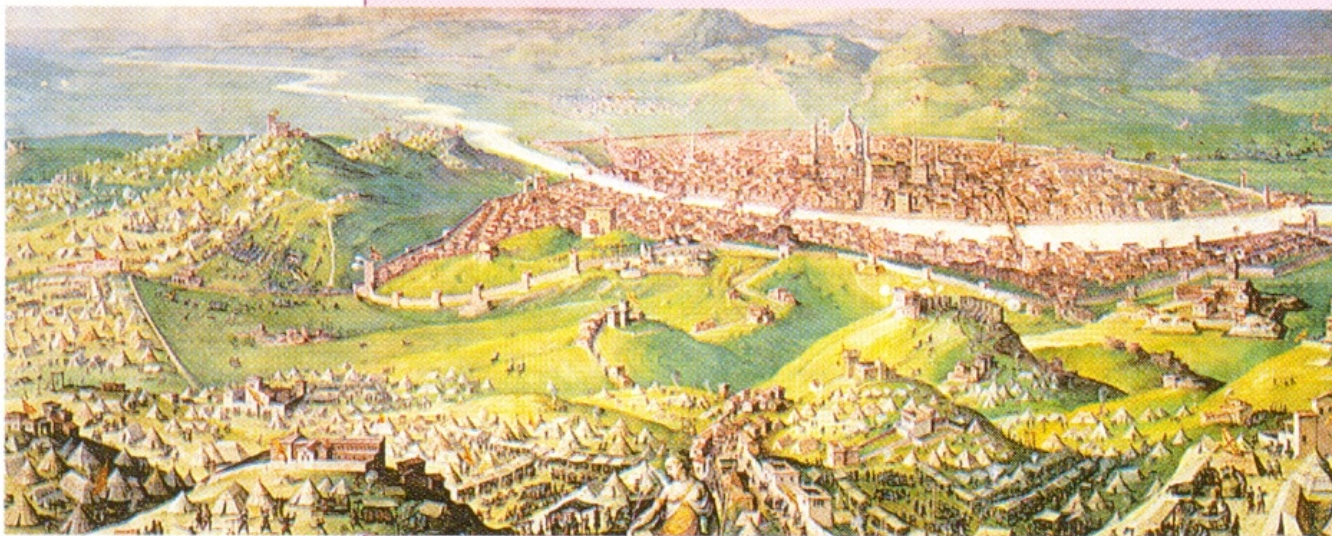
Spremembe so se kazale tudi v umetnosti. Antika postane moda, klasični estetski ideali, antični slog, motivi... Ker je šlo za ponovno obuditev nečesa, kar je veljalo za prešlo, mrtvo, so to umetnostno obdobje poimenovali "ponovno rojstvo" – RENESANSA. Srednjeveška gotika je počasi začela umirati, tako kot se je počasi začel razkroj fevdalizma.

Zakaj se je renesansa začela na italijanskih tleh: gospodarski razcvet

Po izgonu škofov in cesarskih uradnikov iz severnoitalijanskih mestnih držav okoli leta 1300 se države osamosvojijo in edinstvena tekmovalna politična ureditev italijanskih držav omogoči **trgovinsko revolucijo**, ki je italijanske mestne države (Genova, Firenze, Benetke, Pisa itd.), privedla do velikega **gospodarskega razcveta**. Italija se je do 15. stoletja razvila v najbogatejšo in eno najbolj objudjenih zahodnoevropskih dežel. Med italijanskim prebivalstvom je močno poraslo število bogatašev, ki so lahko omogočili luksuzno življenje in umetnost, s čimer se začne razcvet italijanske renesančne umetnosti.

»V tej deželi pa je stvar drugačna: cesar je daleč, tudi tedaj, ko se spusti vse do Rima. Nobenega dvora ni, še papeškega ni več. So pa zato mesta, kot si gotovo opazil.«

»Seveda zelo mi je padlo v oči. Mesto je v Italiji drugačna stvar kot v mojih krajih ... Ni le prebivališče: je tudi kraj, kjer se odloča, vedno so vsi na trgu, več štejejo mestni sodniki kot cesar ali papež. Vsako mesto ... je kot kraljestvo.«

»In kralji so trgovci. In njihovo orožje je denar. Denar ima v Italiji drugačno vlogo kot v tvoji ali moji deželi. Denar sicer kroži vsepovsod, toda velik del sve-

ta je še vedno urejen po načelu neposredne menjave dobrin – kokoši ali snopov žita ali srpov ali vozov; denar potrebuješ zato, da si pridobiš te dobrine. Najbrž si opazil, da je v italijanskih mestih nasprotno: dobrine potrebuješ zato, da si pridobiš denarja. In tudi duhovniki, škofje, celo cerkveni redovi morajo računati z denarjem.«

Zakaj se je renesansa začela na italijanskih tleh: propad Bizantinskega imperija

Po turški osvojitvi Konstantinopla in padcu Bizantinskega cesarstva, ki je tedaj veljalo za center grške učenosti, so številni grški misleci, filozofi in učenjaki pred Turki zbežali v Italijo in na italijanskih tleh vzpodbujali nadaljnji razvoj humanističnih idej.

Obleganje Bizanca, upodobljeno na miniaturi iz 15. stoletja

V Konstantinoplu rojeni grški filozof Manuel Chrysoloras (ok. 1355 – 1415) velja za enega prvih, ki je zahodni Evropi predstavil grško literaturo in umetnost.

Zakaj se je renesansa začela na italijanskih tleh: črna smrt

